

# Nooit meer Marioepol

DOOR HERMAN VAN RENS

Op 28 september 1941 verzamelden tienduizenden Joden uit de Oekraïense hoofdstad Kiev zich op een plein in de stad. Mannen, vrouwen en kinderen werden in een lange stoet voortgedreven tussen prikkeldraadversperringen door. Zij moesten op tafels hun bagage, documenten en sieraden achterlaten, een eindje verderop hun bovenkleren en schoenen, en daarna hun ondergoed. De rij was zo lang dat mensen achteraan niet begrepen wat in het ravijn gebeurde.

## 33.771 lichamen

Pas op het laatst zagen zij de vreselijke waarheid. Duitse politiemannen dreven de naakte mensen, steeds met twaalf tegelijk, het ravijn in. Zij dwongen hen op hun buik te gaan liggen, bovenop de stapel lijken van hun voorgangers. SS'ers gaven hen één voor één een nekschot. Schutters liepen met laarzen over de berg doden. Zij werden geregeld afgelost, en kregen rijkelijk wodka. Aan het einde van de tweede dag was het klaar. Met dynamiet werd de wand van het ravijn opgeblazen. Over de 33.771 lichamen kwam een laagje aarde.

Enkele weken geleden zat ik aan het sterfbed van mijn broer. Hij was tevreden over zijn leven; niet bang om dood te gaan. Dit was een menselijk sterven als afsluiting van een menselijk leven. Daar, aan dat bed, moest ik denken aan de dood van de Joden van Kiev in het ravijn van Babi Yar. En aan de miljoenen die stikten in de gaska-

mers van Auschwitz en Sobibor. En aan de slachtoffers van moord en beschietingen in Boetsja en Marioepol.

Sinds 24 februari is er weer oorlog in Europa, een aaneenschakeling van gruwelijkheden en oorlogsmisdaden: beschieting van scholen en ziekenhuizen, uit-hongering, standrechtelijke executies, massamoorden en verkrachtingen. Vandaag herdenken we in Nederland alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en wij herkennen dit verleden in Oekraïne. Wij zien een nieuwe duivel in een nieuwe oorlog. Waar Joden en Sinti de doodstraf kregen, alleen omdat zij waren geboren, wordt nu Oekraïne vernietigd, enkel en alleen omdat het bestaat. Wij worden geconfronteerd met de logica van alle oorlogen. Het verwoeste Marioepol doet denken aan Rotterdam na het bombardement, en aan de verwoestingen in Dresden en Hiroshima.

De meeste mensen keken weg bij de Jodenvervolgving, en die keuze had dodelijke gevolgen. Nu financieren wij Poetins oorlog door Russische olie en gas te blijven kopen. De misdaad wordt mogelijk door onze keuze voor economie, groei-cijfers en een warm huis. Zijn wij bereid een beetje mee te lijden met Oekraïne?

## Morele normen

De meeste Joden die de Holocaust overleefden danken hun redding aan mensen die hen in stilte in hun gezinnen opnamen, redders die bescherming van medemensen en hun eigen morele normen belangrijker vonden dan het uit-schakelen van tegenstanders. Het volk van Oekraïne en zijn leger verdedigen zich dapper en effectief. De kern

“  
De Oekraïners en hun president maken het ons mogelijk om te blijven geloven in redelijkheid, beschaving, vrijheid en democratie.

van die verdediging is de vastberadenheid waarmee zij hun steden en dorpen, hun huizen, hun families en hun democratische waarden verdedigen. De president van Oekraïne is een oorlogsleider, maar hij ontpopt zich vooral als morele leider.

Deze oorlog laat ook mij verlangen naar wraak en een wreed einde voor Poetin. Maar deze oorlog dwingt mij ook na te denken hoe wij, mensen, zijn; hoe onze samenleving eruit-ziet, en wat wij zelf zouden doen in een extreme oorlogssituatie. De Oekraïners en hun president maken het ons mogelijk te blijven geloven in redelijkheid, beschaving, vrijheid en democratie. Die zijn superieur aan geweld, wraak, dictatuur en moord. Wij mogen niet toestaan dat oorlogsmisdadigers en bange nationalisten opnieuw aan de knoppen van onze samenleving draaien.

Zinvol leven gaat over anderen, ook als dat onbekenden zijn, vreemdelingen, vluchtelingen. Sommigen zullen in die ander God herkennen. Maar ook voor wie niet gelooft, is zorg voor het bloedende Oekraïense volk nu een menselijke plicht, zoals het bieden van veiligheid aan Joodse landgenoten dat 80 jaar geleden was. Dit is de kern van 4 mei: nooit meer Auschwitz, nooit meer Boetsja, nooit meer Marioepol.

Herman van Rens uit Beek is oud-huisarts en historicus.

 **REAGEREN?**  
opiniereactie@delimburger.nl

